

ції розвитку і впровадження управлінського обліку на підприємствах України. Проте, в часовому режимі відбуваються стрімкі зміни, які спрямовують підприємства на пошук нових методів стратегічного управління, а це в свою чергу ставить нові вимоги перед постачальником інформації – стратегічним управлінським обліком, що вимагає теоретичного осмислення, науково обгрунтованого оцінювання, розробки та адаптування методологічних прийомів. Обліково-аналітична інформація все частіше визнається вченими інформаційним продуктом, виробником якого є управлінський облік. Цінність такого продукту буде визначатись ступенем корисності для споживача – сучасної, швидкозмінної системи стратегічного управління.

*Л.В. Саловська, к.е.н., доцент
Кіровоградський національний технічний університет*

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЗВИТОК ТЕОРІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасні публікації науковців та матеріали наукових конференцій з питань облікової науки свідчать про наявність загальної проблеми щодо невідповідності існуючої теорії бухгалтерського обліку вимогам інформаційного (постіндустріального) суспільства.

Інформаційне суспільство є таким, де більшість працюючих зайнята виробництвом, зберіганням, переробкою та реалізацією інформації, в тому числі і вищої її форми – знань. Ці тенденції потребують перегляду традиційних об'єктів обліку, а саме інтелектуальних та інших прав, насамперед залучення до системи обліку такої категорії як "права власності", розвиток облікових моделей пов'язаних з інноваційними процесами та їх результатами.

Слід зазначити, що "інформатизація" суспільства є більш широким поняттям ніж "комп'ютеризація", тому що направлена на оптимізацію розповсюдження інформації, тобто в "інформатизації суспільства" пріоритетним напрямком є сутність і задачі соціально-технічного прогресу, а комп'ютери залишаються лише її базовою технічною складовою. Однією з основних складових системи інформатизації суспільства є економічні інформаційні системи. Ці системи відносяться до складних, тому що мають цілісну ієрархічну структуру з багатогранними зв'язками та складними функціями управління. Сучасну систему управління підприємством відрізняє складна інформаційна система, що зумовлено необхідністю обміну зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків, багатоваріантністю видів інформації, яка циркулює в системі управління. При цьому пріоритетна роль в даному процесі залишається за бухгалтерською системою, що зумовлено формуванням

сама в ній достовірної і повної інформації, як для облікових потреб, так і для аудиторів, аналітиків, економістів та менеджерів усіх рівнів.

На формування достовірної і повної фінансової звітності в системі бухгалтерського обліку, крім усього іншого, безпосередньо впливає зовнішнє середовище [1]. Такий підхід є традиційним. Згідно нього, роль бухгалтерського обліку обмежується забезпеченням інформацією системи більш високого рівня. Так як інформаційна бухгалтерська система є підсистемою більш високого рівня, то вона підпадає під її вплив. Отже, зовнішнє середовище (а саме, соціально-економічні відносини) безпосередньо впливають на інформаційну систему бухгалтерського обліку.

На нашу думку інформаційній системі бухгалтерського обліку притаманні риси відкритої системи з двосторонніми зв'язками, прямим та зворотнім.

Підкреслює наявність зворотних зв'язків той факт, що навіть з традиційним підходом, система бухгалтерського обліку лише забезпечує систему більш високого рівня інформацією, вона активно впливає на об'єкт управління та зовнішнє середовище шляхом створення, накопичення та забезпечення їх достовірною та повною інформацією. А якщо врахувати той факт, що сучасні економічні процеси характеризуються ускладненням внутрішніх та зовнішніх зв'язків, що зумовлює необхідність створення гнучких активно – адаптивних облікових систем, модель відкритої інформаційної бухгалтерської системи стає цілком обґрунтованою.

Активність гнучких систем бухгалтерського обліку полягає в активізації впливу на об'єкт управління, зовнішнє середовище; а адаптивність – у змінах елементів системи відповідно до змін зовнішнього середовища (потреб системи управління), які повинні мати попереджувальний характер. Ефективно працююча інформаційна система бухгалтерського обліку повинна мати адекватний теоретичний апарат.

Проводячи ретроспективний аналіз розвитку теорії бухгалтерського обліку слід відмітити, що "основні теоретичні положення бухгалтерського обліку сконцентровані в учбовому курсі "Теорія бухгалтерського обліку", який був сформований в тридцять років минулого століття. Його зміст відповідав індустріальній фазі розвитку народного господарства, в яку активно вступив Радянський Союз" [2]. В цей період основною функцією бухгалтерського обліку є контрольна. В період переходу до ринкової економіки домінуючою стає інформаційна функція обліку, що потребує розробки теоретичних положень, які б забезпечили активні зміни та безпосередній вплив системи обліку на об'єкт управління.

Враховуючи той факт, що система бухгалтерського обліку є моделлю соціально-економічних відносин, в якій "протиставлення фактів життя (в науці говорять про синтетичні судження) і фактів, що логічно вводяться з теорії в практику (їх називають аналітичними судженнями), складають суть реального бухгалтерського обліку" [2], то від адекватності побудованої

моделі залежить достовірність відображення об'єкту, і, як наслідок, правильність рішень, що приймаються.

На сучасному етапі розвитку суспільства відбувається інтеграція різних галузей знань на базі первинної інформації. При цьому їх конвергенція не спостерігається, тому що кожна з них продовжує виконувати свої функції та вирішувати свої завдання.

1. Кропивко М.Ф., Козак М.І., Похіленко Е.П., Романова Е.П. Основи архівно-комп'ютерної форми обліку / За ред. Саблука П.Т. – К.: ІАЕ УААН, 2004. – 131 с.
2. Соколов Я.В. Зачем бухгалтеру теория бухгалтерского учета? //Бухгалтерский учет. №2. – 2005.
3. Палій В.Ф.. профессор, почетный член Института профессиональных бухгалтеров России. Актуальные вопросы теории бухгалтерского учета//Бухгалтерский учет . – №3. – 2005.
4. Широбоков В.Г. Активно-адаптивная система бухгалтерского учета в сельском хозяйстве: концептуальные подходы, теория и практика. Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук. – Воронеж -2002.
5. Sundeep Takwani Head of Ethics and Assurance – Professional Standards of ACCA/ Ethics of Professional Accountant: Experience, Reality, Perspectives // Етика професійних Досвід, Реалії, Перспективи, Доповіді міжнародної конференції 31 травня – 01 червня 2007 р. – К:ФПБАУ, 2007. С.4-6

*А.Т. Сафарова, асистент
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Здійснюючи господарську діяльність, підприємства постійно використовують власні та залучені кошти. До власних належать внески засновників, пайовиків, які формують частину власного капіталу підприємства, а до залучених – довгострокові та короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, векселі видані, нараховані платежі до бюджету, заборгованість перед учасниками та інша заборгованість. Залучені кошти називаються зобов'язаннями, а тому в процесі господарювання вони повинні бути погашені.

Вітчизняні та зарубіжні вчені по-різному трактують суть зобов'язань, розглядаючи їх як угоду між суб'єктами господарювання, як складову частину капіталу, як кредиторську заборгованість тощо.

Аналізуючи вітчизняну літературу [1–5] щодо визначення суті зобов'язань як складової частини капіталу, можна зазначити, що це питання є досить актуальним. Зокрема, Сопко В.В. залучені кошти на добровільних засадах, тобто на контрактній основі, називає позиковим капіталом. Вона розглядає зобов'язання як позиковий капітал та зазначає, що зобов'язання є